

вікових, гендерних та соціокультурних відмінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Старинська О. Проблема психологічної сутності понять «соціальний інтелект» та «емоційний інтелект»: науковий дискурс. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом*. 2022. № 3(56). С. 40–44.
2. Кравчук С., Ковпак Т. Особливості зв'язку соціального інтелекту зі схильністю до прощення. *Габітус*. 2020. № 20. С. 239–244.
3. Bai Q. et al. The mediating effect of social intelligence in the association between social anxiety and mental health among Chinese nursing students. *Scientific Reports*. 2024. No. 14.
4. Ясточкіна І. Особистісна тривожність як соціально-психологічна проблема. *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки*. № 6. С. 165–170.
5. Блохіна І. О. Психологічні причини виникнення тривожності у студентів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. № 4. С. 82–86.

References

1. Starynska, O. 2022. Problema psykholohichnoi sutnosti poniat «sotsialnyi intelekt» ta «emotsiynyi intelekt»: naukovyi dyskurs. The problem of the psychological essence of the concepts of "social intelligence" and "emotional intelligence": scientific discourse. *Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management*, 3(56), pp. 40–44.
2. Kravchuk, S. and Kovpak, T. 2020. Osoblyvosti zviazku sotsialnoho intelektu zi skhylnistiu do proshchennia [Peculiarities of the relationship between social intelligence and the tendency to forgive]. *Habitus*, 20, pp. 239–244.
3. Bai, Q. et al. 2024. The mediating effect of social intelligence in the association between social anxiety and mental health among Chinese nursing students. *Scientific Reports*, 14.
4. Yastochkina, I. Osobystisna tryvozhnist yak sotsialno-psykholohichna problema [Personal anxiety as a socio-psychological problem]. *Bulletin of Lviv University. Series: Psychological Sciences*, 6, pp. 165–170.
5. Blokhina, I. O. 2021. Psykholohichni prychyny vynyknennia tryvozhnosti u studentiv [Psychological causes of anxiety in students]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 4, pp. 82–86.

УДК 37.014.552:37.013.74(477:4-6ЄС)(045)

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ОСВІТІ: СУТНІСТЬ І КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Гичка Іванна

DECENTRALIZATION IN EDUCATION: ESSENCE AND KEY CONCEPTS
Hychka Ivanna

Стаття присвячена вивченню наукових праць з питань децентралізації в освіті в Україні. З'ясовано сутність децентралізації в освіті як принципу управління освітою та тривалого, комплексного процесу реформування та модернізації управління в освіті, що

передбачає передачу повноважень центральній владі органам місцевого самоврядування, посилення повноважень органів громадського самоврядування та автономії закладу освіти в прийнятті управлінських рішень. Визначено, що ключовими поняттями, які пов'язані з децентралізацією в освіті, є поняття: опорний заклад освіти, фінансова спроможність місцевих територіальних громад, управління закладом освіти, регіональні особливості.

Ключові слова: децентралізація в освіті, управління освітою, опорний заклад освіти, місцеві територіальні громади, реформа.

The article is dedicated to the study of scholarly works on the issues of decentralization in education in Ukraine. Purpose – to clarify the essence of education decentralization as a process and the key concepts associated with it. Methods: content analysis of legislative and regulatory literature, scientific papers, dictionaries, and reference sources in order to identify the essence of the concept of “decentralization in education.” Results & Conclusions: The essence of decentralization in education is defined as a principle of educational governance and a long-term, complex process of reform and modernization of education management. This process involves the transfer of authority from central government to local self-government bodies, the strengthening of community governance powers, and the autonomy of educational institutions in making administrative decisions. It is determined that the key concepts related to education decentralization include: hub school, financial capacity of local territorial communities, educational institution management, and regional specificities.

Key words: decentralization in education, education governance, hub school, local territorial communities, reform.

Постановка проблеми: актуальність, аналіз останніх досліджень, мета. В Україні децентралізаційні процеси беруть початок з 2014 року після прийняття «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (2014), Закону України «Про співробітництво територіальних громад» (2014), Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (2015) та затвердження Плану дій з упровадження реформи. Насамперед, реформа стосувалася нового адміністративного поділу територіальних одиниць, зокрема об'єднаних територіальних громад (ОТГ), а також фінансової децентралізації. Згодом децентралізаційні процеси поширилися й на всі сфери суспільної діяльності, зокрема й освітньої. У Законі України «Про освіту» (2017) зазначається, що «органи місцевого самоврядування різних адміністративно-територіальних одиниць мають право прийняти з урахуванням потреб і пропозицій територіальних громад спільне рішення про організацію здобуття початкової, базової та профільної середньої освіти в закладі освіти (його філії) та забезпечення підвезення здобувачів освіти до нього і у зворотному напрямку» [4, стаття 13, п. 5].

Проблема децентралізації в освітній сфері стала предметом наукових досліджень вітчизняних науковців. Так, загальні питання, принципи та тенденції децентралізації в Україні досліджували Г. Возняк, І. Жеребило, І.В. Застрожнікова, Л.М. Калініна, Т. Черемісіна, Л.М. Юрчук та ін. Наприклад, І.В. Застрожнікова зауважує, що «децентралізацію в управлінні освітою можливо здійснити лише комплексно: між керівником освітньої установи і освітянами, між органами влади і споживачами освітніх послуг, між державою і громадянським суспільством, між державною виконавчою владою і місцевим самоврядуванням» [6, с. 59-60].

Великий пласт наукових праць присвячено проблемі повноважень органів місцевого самоврядування в реалізації децентралізаційних процесів на рівні громад, зокрема це праці: Л.М. Корнути, Н.М. Левченко, М.О. Топузова, В. Хоменка та ін. У науковій статті Л.М. Корнути зазначається, що «органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у цьому процесі, адже саме на їхньому рівні приймаються рішення, які безпосередньо впливають на освітню політику регіону» [8, с. 232].

Питання фінансування освіти в умовах децентралізації вивчали О. Ареп'єва, Л.Я. Беновська, Т.Ю. Бойко, О. Гвоздей, О. Дем'янишина, О.П. Кириленко, О. Любивий та ін. Так, серед існуючих проблем, які утруднюють фінансову децентралізацію освітньої сфери належать «низька ефективність видатків місцевих бюджетів через існування необґрунтованої мережі закладів освіти; низькі обсяги капітальних інвестицій галузі та можливості їх збільшення за рахунок держави та приватних інвесторів; нерегульованість процесу фінансування за рахунок освітньої субвенції; незабезпеченість перерозподілу повноважень між бюджетами різних рівнів фінансовими надходженнями до цих бюджетів» [1, с. 121].

Окремої уваги заслуговують дослідження, які спрямовані на вивчення та адаптацію досвіду країн Європейського Союзу з питань децентралізації в освіті, адже «децентралізація управління є одним з аспектів застосування в розвитку освіти європейського досвіду» [6, с. 64]. Серед наукових праць, у яких

представлено зарубіжний досвід децентралізаційних процесів в освітній системі, напрацювання К. Біницької, О. Біницької (Польща), О. Зигали (Франція), О. Максименко (Канада, Норвегія), Н. Постригач (Іспанія), а також наукові дослідження А.П. Джурило, О.В. Ковнір, І.П. Лопушинського та ін.

Мета статті – з'ясування сутності децентралізації освіти як процесу та пов'язаних з ним ключових понять.

Результати дослідження. Насамперед, з'ясуємо сутність поняття «децентралізація», яке в «Словнику української мови» тлумачиться як «система управління, при якій частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління, розширення прав низових органів управління; скасування або послаблення централізації» [3].

У «Короткому словнику політологічних термінів» децентралізація визначається як «управлінська політична система, покликана здійснювати владно значущі практичні рішення, що географічно чи організаційно перебувають поза межами безпосереднього впливу центральної влади; політичний процес, що передбачає делегування центральним урядом певних повноважень на місцевий рівень з метою оптимізації практичного вирішення питань загальнонаціональної ваги, а також втілення в життя специфічних регіонально-локальних програм» [9].

Згідно Національної доктрини розвитку освіти (2002) саме децентралізація управління виступає одним із пріоритетних напрямів модернізації управління освітою в Україні. В таблиці 1 наведено трактування поняття «децентралізація в освіті» у вітчизняному науковому дискурсі.

Таблиця 1.
Децентралізація в освіті: зміст поняття

Зміст поняття	Автор
«децентралізація – це, насамперед, децентралізація проблем, можливість їх вирішувати на місцевому рівні. ... проблеми організаційного характеру, проблеми фінансування та проблеми якості освітніх	Л.Я. Беновська [1, с. 121]

послуг»	
« передача повноважень і відповідальності за управління освітою та фінансування освіти демократично обраним органам місцевого самоврядування і школам»	К. Біницька [2, с. 170]
«кінцевою метою децентралізації в управлінні освітою є надання більш якісних освітніх послуг та забезпечення рівноправного доступу різних верств населення до якісної освіти»	І.В. Застрожнікова [6, с. 61]
« напрямок реформування сфери освіти і модернізації управління освітою; принцип, спосіб організації управління освітою, детермінує делегування повноважень і відповідальності якнайближче до людей – органам місцевого самоврядування, визначає компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері освіти з урахуванням інтересів громадян щодо якісної освіти європейського гатунку»	Л. Калініна [7]
« еволюційний, поступовий шлях створення об'єднаних територіальних громад та формування окремих освітніх просторів у межах їхніх територій. ... процеси децентралізації тісно пов'язані з реформуванням системи освіти й здійснюють колосальний вплив на темпи її реалізації та якість проведення»	Л.М. Корнута [8, с. 236]
« чітке розмежування повноважень між центральними, регіональними та місцевими органами управління з максимальною передачею на місця	Ю. Семенюк [13, с. 92]

функцій управління освітою; самостійність закладів освіти у виборі стратегії розвитку, цілей, змісту, організації та методів роботи; право освітян на творчість, на свободу вибору педагогічних технологій, методів оцінки діяльності учнів і т.ін., на участь в управлінні закладом освіти; організація системи моніторингу громадської думки з метою виявлення соціального замовлення освіти, його вдосконалення і подальшого розвитку»	
формування ефективного інституту місцевого самоврядування – територіальних громад, яким надаються відповідні компетенції, ресурси й можливості самостійно вирішувати проблеми місцевого значення; залучення громадян до керівної ролі, що сприяє відповідальному ставленню педагогів до надання освіти учням; узгодження дій територіальних громад з учителями задля покращення надання ними освітніх послуг	В. Хоменко [14, с. 95]

Таким чином, різноманітність визначення змісту поняття «децентралізація в освіті» у вітчизняному науковому дискурсі уможливорює виокремлення таких ключових аспектів:

- 1) процес передачі повноважень центральної влади органам місцевого самоврядування; принцип управління освітою;
- 2) напрям реформування;
- 3) посилення повноважень органів громадського самоврядування;
- 4) засіб стимулювання вчителя до творчого розвитку;
- 5) автономія закладу освіти в прийнятті управлінських рішень;
- 6) чинник підвищення якості освітніх послуг тощо.

У контексті сутності поняття «децентралізація в освіті» як процесу передачі повноважень управління освітою на рівні місцевих громад, слід звернути увагу й на поняття «освітній округ» та «опорний заклад освіти». Зокрема, згідно зі статтю 66 Закону України «Про освіту» (2017) повноваження щодо реалізації державної освітньої політики та організації діяльності закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти покладаються на органи місцевого самоврядування. Так, у документі зазначено, що «заклад загальної середньої освіти може входити до складу освітнього округу, а також мати статус опорного» [4, стаття 8]. Питання організації та діяльності освітніх округів й опорних шкіл регламентується Положенням про освітній округ та опорний заклад освіти» (2019). Зокрема, в документі «освітній округ» тлумачиться як «сукупність (мережа) закладів освіти та їх філій, у тому числі закладів позашкільної освіти, закладів культури, фізичної культури і спорту, що забезпечують доступність освіти для осіб, які проживають на відповідній території» [12]. Але 2021 року було внесено зміни до цього Положення, зокрема й зміни до назви положення – Положення про опорний заклад освіти [11], про що на Урядовому порталі зазначено наступне: «законодавство України не передбачає існування освітніх округів та повноважень Уряду щодо затвердження положення про них» [11].

Визначення поняття «опорний заклад освіти» наведено в Законі України «Про повну загальну середню освіту» (2020). Зокрема, це «заклад загальної середньої освіти, що має у своєму складі філії та/або здійснює підвезення здобувачів освіти, педагогічних працівників (за потреби) до цього закладу і у зворотному напрямку, а також забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу, безпечне освітнє середовище та спроможний відповідно до вимог цього Закону забезпечувати здобуття на належному рівні початкової, базової та/або профільної середньої освіти на рівні державних стандартів» [5]. Діяльність опорних закладів освіти регламентується вищезазначеним Положенням [11].

Зазначимо, що в сучасних умовах в Україні процес створення опорних

закладів освіти перебуває в стадії реалізації й на своєму шляху супроводжується певними труднощами, які пов'язані з воєнними діями, міграційними процесами, браком фінансування тощо.

Так, на сьогоднішній день у Закарпатській області, як і в Україні загалом, триває процес створення опорних шкіл у територіальних громадах краю. Так, за даними, наведеними на сайті Департаменту освіти і науки, молоді і спорту Закарпатської обласної державної адміністрації [10], станом на 01 червня 2023 року в краї створено 60 опорних закладів освіти та 69 філій опорних закладів освіти. Із загальної кількості 33.835 учнів, які навчалися в цих закладах освіти, у філіях навчалось 4.542 учнів. Всього довозилося 8.560 учнів, з яких 7.554 школярів довозилися за програмою «Шкільний автобус», що засвідчує відкритість питання щодо охоплення цією програмою всіх школярів, які потребують довозення до місця навчання. Згідно наведеної статистики, станом на 01 червня 2023 року опорні школи мали потребу ще в 36 шкільних автобусах.

На наше переконання, важливим у процесі децентралізації є створення опорних закладів освіти, у яких шляхом утворення безпечного освітнього середовища, якісно наповненого сучасними технологіями та засобами навчання, високим рівнем кадрового потенціалу та матеріально-технічного забезпечення тощо. Звичайно, як і будь-яка інша реформа, децентралізація в освіті є тривалим процесом: «не слід очікувати миттєвого ефекту від проведених заходів децентралізації управління освітою, – зауважує Л.Я. Бенюк, – адже це процес тривалий. Зокрема, оптимізація шкіл у перші роки може не дати ефекту, бо одночасно з її проведенням необхідно вкладати кошти в ремонт доріг, придбання та ремонт шкільних автобусів, компенсаційні виплати вчителям тощо» [1, с. 128].

Важливого значення у реалізації децентралізаційних процесів в освіті набуває врахування регіональних особливостей, адже спроможність місцевих громад у різних регіонах країни є різною, що неодмінно позначається й на реалізації децентралізаційних процесів. Зокрема, на цьому наголошується у

наукових публікаціях:

✓ «децентралізація управління освітою має відбуватись з урахуванням особливостей регіонів, їх виробничого потенціалу, демографічної ситуації та інтересів територіальних громад» (Л.Я. Беневська) [1, с. 128];

✓ «фінансовий аспект децентралізації освітньої системи в Україні є основним, адже далеко не всі громади наразі є спроможними» (І.В. Застрожнікова) [6, с. 63];

✓ «зв'язок між децентралізацією та регіональними відмінностями залежить від рівня добробуту країни, типу системи соціального забезпечення, розмірів існуючих диспропорцій та наявності жорстких систем фіскального перерозподілу» (Ю Семенюк) [13, с.92];

✓ «важливо враховувати регіональні відмінності. Зв'язок між децентралізацією та регіональними відмінностями залежить від рівня добробуту країни, типу системи соціального забезпечення, розмірів існуючих диспропорцій та наявності жорстких систем фіскального перерозподілу» (В. Хоменко) [14, с. 101] та ін.

Виходячи з вищезазначеного можемо констатувати, що важливого значення в реалізації децентралізаційних процесів в освіті відіграє фінансування освітньої сфери та, насамперед, активізація місцевої влади в ефективному перерозподілі коштів, оптимізації мережі закладів освіти, участь у державних програмах, а також залучення додаткових коштів, що передбачає участь у грантових проєктах, залучення приватного капіталу тощо. Звісно, що в цьому контексті актуалізуються напрацювання урядів європейських держав та інших країн світу, які подолали шлях до децентралізації в освіті.

Не менш важливою є підвищення активності всіх учасників освітнього процесу – вчителів, учнів, батьків, громадськості, адже децентралізація передбачає не тільки передачу повноважень від центральної влади до органів місцевого самоврядування, не тільки фінансову активність, але й активність на рівні управління діяльністю закладу освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнення

напрацювань вітчизняної наукової думки з питань децентралізації та, зокрема, децентралізації в освіті України, дозволяє окреслити її сутність як принципу управління освітою та тривалого, комплексного процесу реформування та модернізації управління в освіті, що передбачає передачу повноважень центральної влади органам місцевого самоврядування, посилення повноважень органів громадського самоврядування та автономії закладу освіти в прийнятті управлінських рішень тощо. Ключовими поняттями, які пов'язані з децентралізацією в освіті, є також поняття: опорний заклад освіти, фінансова спроможність місцевих громад, управління закладом освіти, регіональні особливості.

Серед перспективних напрямів наукових досліджень можемо виокремити: вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду з питань децентралізації управління освітою на рівні регіонів, освітніх округів, територіальних громад та на рівні окремих закладів освіти тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенівська Л. Я Проблеми бюджетного забезпечення освіти в контексті децентралізації управління. *Регіональна економіка*. 2016. № 1. URL: http://ird.gov.ua/pe/re201601/re201601_121_BenovskaLY.pdf. (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
2. Біницька К., Біницька О. Децентралізація освіти в Україні: досвід децентралізації в Республіці Польща. *Creativity and Innovation in Management–Theoretical and Empirical Exemplifications*. 2016. С. 170-175. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/146040>. (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
3. Децентралізація. Словник української мови. URL: <https://surl.li/chlotq> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
4. Про освіту: Закон України. Київ. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
5. Про повну загальну середню освіту: Закон України. Київ. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
6. Застрожнікова І. В. Принципи децентралізації в управлінні освітою. *Науковий вісник: Державне управління*. 2019. Вип. 1(2). С. 59–65. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/21> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
7. Калініна Л. М. Децентралізація в освіті. *Енциклопедія освіти*. 2008. URL: <https://salo.li/2bedCb5> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
8. Корнута Л. М. Забезпечення права на освіту: місце та роль органів місцевого самоврядування. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 232-237.
9. Короткий словник політологічних термінів. Децентралізація. URL: <http://politics.ellib.org.ua/encyclopedia-term-311.html> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).
10. Перелік опорних закладів (станом на 01.06.2023). Департамент освіти і науки, молоді і спорту Закарпатської обласної державної адміністрації. URL:

<https://deponms.carpathia.gov.ua/navchalnii-rik/zagalna-serednia-osvita/oporni-zakladi/perelik-opornih-zakladiv-stanom-na-01062023> (Дата звернення: 25.04.2025 р.).

11. Положення про опорний заклад освіти. Київ. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2019-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 23.04.2025 р.).

12. Положення про освітній округ і опорний заклад освіти узгоджено із законодавством – рішення Уряду. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/polozhennya-pro-osvitnij-okrug-i-opornij-zaklad-osviti-uzgodzheno-iz-zakonodavstvom-rishennya-uryadu> (Дата звернення: 25.04.2025 р.).

13. Семенюк Ю. Управління освітою України в умовах децентралізації: світові тенденції та вітчизняні реалії. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ*. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. Вип. 1(77). С. 88-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2019-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 25.04.2025 р.).

14. Хоменко В. Децентралізація освіти в Україні: становлення та перспективи. *Школа управління*. 2023. № 2(97). С. 91-104.

References

1. Benovska, L.Ya. 2016. Problemy biudzhethnoho zabezpechennia osvity v konteksti detsentralizatsii upravlinnia [Problems of budgetary support for education in the context of decentralization of management]. *Regional Economy*, 1. Available at: http://ird.gov.ua/pe/re201601/re201601_121_BenovskaLY.pdf [Accessed 23 April 2025].

2. Binitska, K. and Binitska, O. 2016. Detsentralizatsiia osvity v Ukraini: dosvid detsentralizatsii v Respublitsi Polshcha [Decentralization of education in Ukraine: Experience of decentralization in the Republic of Poland]. *Creativity and Innovation in Management–Theoretical and Empirical Exemplifications*, pp. 170–175. Available at: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/146040> [Accessed 23 April 2025].

3. Detsentralizatsiia. Slovyk ukrainskoi movy [Decentralization. Ukrainian Language Dictionary]. Available at: <https://surl.li/chlotq> [Accessed 23 April 2025].

4. Pro osvitu: Zakon Ukrainy [Law on education. Ukraine]. 2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [Accessed 23 April 2025].

5. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy [On complete general secondary education: Law of Ukraine] 2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [Accessed: 23 April 2025].

6. Zastrozhnikova, I. V. 2019 Pryntsypy detsentralizatsii v upravlinni osvitoiu [Principles of decentralization in education management]. *Scientific Bulletin: Public Administration*, 1(2), pp. 59–65. Available at: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/21> [Accessed 23 April 2025].

7. Kalynina, L. M. 2008. Detsentralizatsiia v osviti [Decentralization in education]. *Encyclopedia of Education*. Available at: <https://salo.li/2bedCb5> [Accessed 23 April 2025].

8. Kornuta, L. M. 2025. Zabezpechennia prava na osvitu: mistse ta rol orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Ensuring the right to education: The place and role of local self-government bodies]. *Law and Society*, 1, pp. 232–237.

9. Korotkyi slovyk politolohichnykh terminiv. Detsentralizatsiia [Decentralization. Short Dictionary of Political Terms]. Available at: <http://politics.ellib.org.ua/encyclopedia-term-311.html> [Accessed 23 April 2025].

10. Perelik opornykh zakladiv (stanom na 01.06.2023). Departament osvity i nauky, molodi i sportu Zakarpatskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii [Department of Education and Science, Youth and Sports of the Transcarpathian Regional State Administration ‘List of reference institutions (as of 01.06.2023)’]. 2023. Available at: <https://deponms.carpathia.gov.ua/navchalnii-rik/zagalna-serednia-osvita/oporni-zakladi/perelik-opornih-zakladiv-stanom-na-01062023> [Accessed 25 April 2025].

11. Polozhennia pro opornyi zaklad osvity. Ukraine [Regulation on reference educational institutions]. 2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2019-%D0%BF#Text>.

[Accessed 23 April 2025].

12. Polozhennia pro osvittii okruh i opornyi zaklad osvity uzgodzheno iz zakonodavstvom – rishennia Uriadu [Regulation on the educational district and reference educational institution aligned with legislation - Government decision]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/polozhennya-pro-osvitnij-okrug-i-opornij-zaklad-osviti-uzgodzheno-iz-zakonodavstvom-rishennya-uryadu> [Accessed 25 April 2025].

13. Semenyuk, Yu. 2019. Upravlinnia osvitoiu Ukrainy v umovakh detsentralizatsii: svitovi tendentsii ta vitchyzniani realii [Education management in Ukraine under decentralization: Global trends and domestic realities]. *Actual Problems of Public Administration: Collection of Scientific Works ORIDU*, 1(77), pp. 88–93. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2019-%D0%BF#Text> [Accessed 25 April 2025].

14. Khomenko, V. 2023. Detsentralizatsiia osvity v Ukraini: stanovlennia ta perspektyvy [Decentralization of education in Ukraine: Formation and prospects]. *School of Management*, 2(97), pp. 91–104.

УДК 373.3(430)(44):37.013.74(477:4-6ЄС)(045)

ПОЧАТКОВА ОСВІТА НІМЕЧЧИНИ ТА ФРАНЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Зозуля Мар'яна

PRIMARY EDUCATION IN GERMANY AND FRANCE IN THE UKRAINIAN SCHOLARLY DISCOURSE

Zozulia Mariana

У статті проведено аналіз стану дослідженості питання початкової освіти Німеччини та Франції у вітчизняному науковому дискурсі. Наявні наукові дослідження класифіковано за напрямками: порівняльно-педагогічні студії про освіту Німеччини та Франції (загальні питання розвитку освітніх систем, структура системи освіти тощо); регіональні студії (наукові праці з розвитку освіти в окремій державі); тенденції сучасної початкової освіти в Німеччині та Франції.

Ключові слова: система освіти, початкова освіта, заклади освіти, Німеччина, Франція.

The article presents an analysis of the research status regarding primary education in Germany and France within the Ukrainian academic discourse. Purpose – to analyze scholarly works on the development of primary education in Germany and France. Methods: content analysis of scientific works (monographs, dissertations, articles, textbooks, etc.) in order to identify the main areas of research on education in Germany and France in Ukrainian academic discourse. Results & Conclusions: It has been found that the available Ukrainian scholarly studies on the organization of education, particularly primary schooling in Germany and France, can be classified into the following areas: comparative pedagogical studies of the education systems of Germany and France (general issues of educational system development, education system structure, features of organization and management, etc.); regional studies (research focused on the development of education in a specific country); and trends in contemporary primary education in Germany and France.

Key words: education system, primary education, educational institutions, Germany, France.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>